

EL FUTUR ÉS SÈNIOR

Es diu d'ells que són inflexibles, cars, incapaços d'aprendre i reticents a canviar. Però molts treballadors de més de 50 anys, sorpresos per la crisi i altres circumstàncies personals, ensorren aquests mites. S'arrisquen a recomençar en un entorn de vegades hostil. Per a ells, el mig segle no és temps de letargia

TEXT

Nereida Carrillo

Rere la tramada clorofil·la del jardí s'amaga una banyera color merenga. Un objecte reservat a les estances més íntimes exposat a la intempèrie no indica que la casa estigui abandonada, sinó que hi té el seu taller de cistelleria i il·luminació Marta Penina. A la banyera remulla les fibres vegetals que després transformarà en làmpares i portes d'armaris. És en aquesta casa de Cardedeu on la Marta ha recomençat diverses vegades. La primera, després de la crisi dels 90, que la va obligar a abaixar la persiana del seu taller de confecció a Barcelona. La segona, fa quatre anys, quan va tornar dels Estats Units després d'una relació truncada i amb un cop de porta de la seva antiga empresa que, en plena crisi, li exigia fer-se autònoma per reprendre la relació laboral.

La Marta té 58 anys. Pertany al grup dels anomenats *golden workers* o treballadors d'edat -més grans 45 o 50 anys, no hi ha consens-. Preuats pel seu coneixement i experiència, no sempre són valorats. Laura Rosillo, *coach* de sèniors i formadora digital, explica la situació d'aquest col·lectiu amb una vinyeta de l'historietista argentí Liniers en què es veu un arbre que va creixent i que, quan obté un tronc fort i una copa majestuosa, és talat. "Estúpids" és la valoració del pare de Macanudo. Els *golden workers* són

arbres d'una generació a qui se'ls va prometre la utopia d'una bona feina per sempre. Passat l'equador del mig segle, es veuen sovint arraconats a l'empresa, acomiadats o obligats a recomençar per altres circumstàncies personals.

Marta: una olivera

Té una gran resistència a la sequera i un fruit suculent. És una espècie profundament mediterrània, amb un tronc gruixut, ple de protuberàncies, i una copa despentinada, lliure. Si fos un arbre, potser la Marta seria una olivera, com les que trobem despullades al seu taller, juntament amb altres materials com ara la medul·la de rotang o el vímet. Al taller de la Marta, cada objecte recorda un element de la natura i una persona. Com la cadira feta pel seu mestre, Miquel Serra, de Batet de la Serra. Uns minuts després de recolzar la cigarreta que havia encès -perquè allà, al seu espai, ningú l'hi pot recriminar- la Marta oblida on és. És l'únic signe de l'edat. Al marge d'això, se sent molt jove: "Tinc molta energia. Des de la passió es té més energia".

Quan va tancar el seu taller de confecció, amb deutes i un fill de quatre anys, la Marta decideix treballar per als altres. Encadena feines inestables durant 15 anys. Després de la seva aventura a l'altra banda de l'Atlàntic, amb 54, el xoc emocional i les barreres del mercat laboral l'aboquen a un pou fosc. "Entro en un període de tancament, d'introspecció, de solitud agredolça", explica.

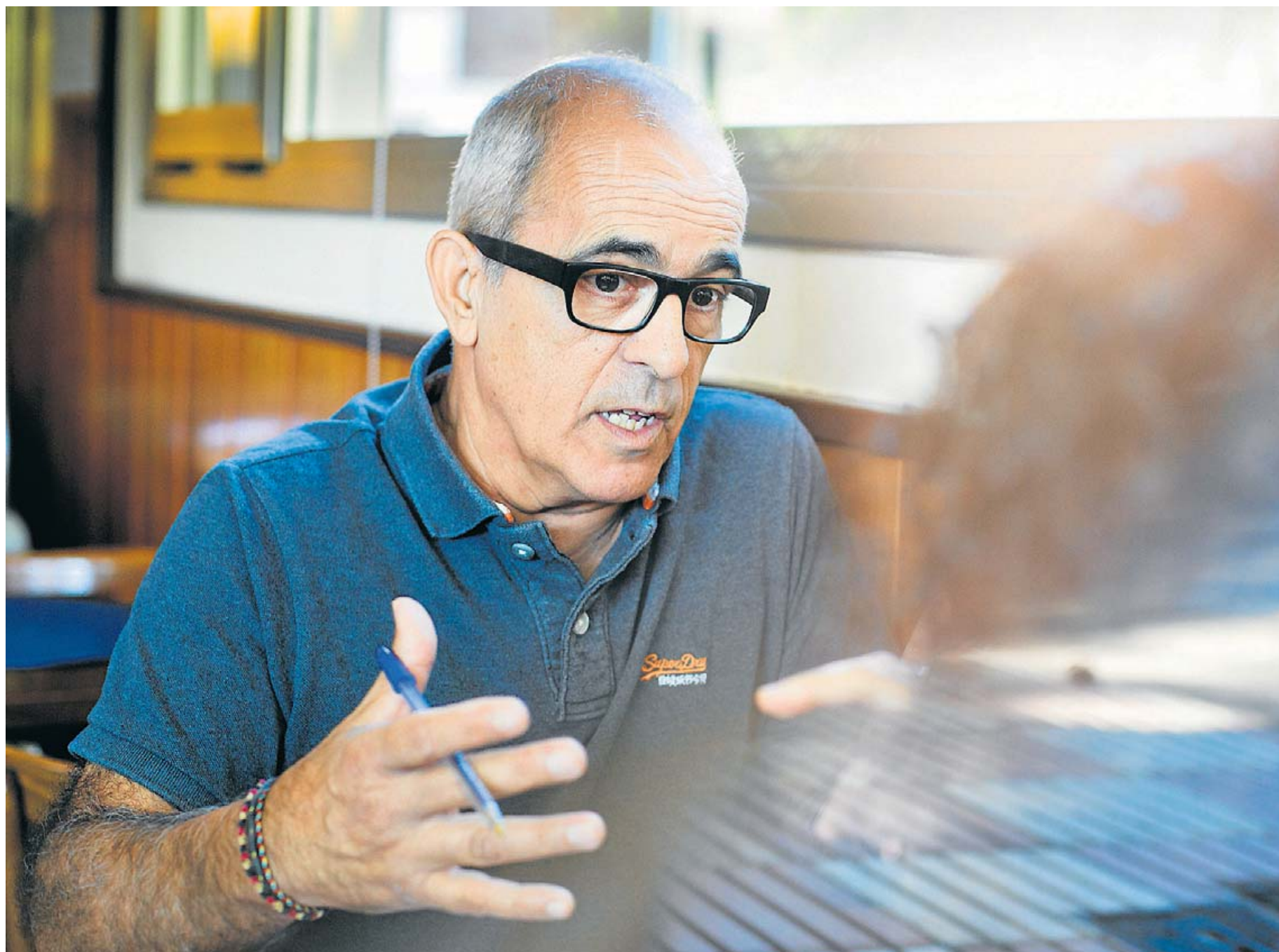
MARTA PENINA Amb 54 anys es va quedar sense feina i, després d'un temps de dol, va anar entrant en el món de la cistelleria. La Marta, aquí fotografiada al seu taller de Cardedeu, va aprendre a fer artesanía de vímet fent d'aprenenta de vells cistellers dels quals tenia cura, i ara té una empresa d'objectes de decoració amb fibres naturals. Pere Virgili

Com a teràpia, pinta. Els seus pinzells donen forma a uns llençols blancs estesos al vent. Agafa distància del cavallet per valorar el progrés de l'estampa i hi veu una mancança: el cistell per recollir les teles eixutes. "Agafo un cistell dels pares que conservo i el col·loco al quadre. Mentre l'estic pintant, em dic que això és el que vull fer. Va ser una revelació".

Sense ningú a càrrec ni res a perdre, es llança al seu somni. "He criat el meu fill. No he pogut fer res més que treballar per als altres. Ara tinc tota la llibertat", confessa. "Durant la vida –explica Rosillo– fas el que és el mandat social i t'oblides del somni d'adolescència, el que volies fer quan fossis gran. Hi ha gent que tenim la gran sort de reprendre'l". Rosillo ajuda universitats i mútues d'assegurances a dissenyar plans per reactivar els seus treballadors d'edat. És el que pretén l'*age management* o gestió de l'edat, una filosofia que despunta ja a Austràlia i els Estats Units. Com un castell de cartes, Rosillo fa caure un per un tots els mites sobre els empleats veterans: incapaços d'aprendre, menys productius, no digitals, reticents a canviar. "El problema més greu que té una persona de 55 anys és que en fa 30 que és al mateix lloc, fent el mateix procés. Donaria la seva vida per canviar", emfatitza.

Emili: un pi blanc

Viu uns 80 anys, floreix a la primavera i té fulles fines i flexibles d'entre 5 i 12 centímetres de llarg. El pi blanc se sap regenerar després de les flames. Amb les altes temperatures, les pinyes s'obren i deixen anar molts pinyons que, escampats pel vent, germinen i regeneren el bosc de nou. Si fos un arbre, com aquell de Liniers, potser l'Emili Cobos seria un pi blanc. Té 57 anys i dos fills que, quan va perdre la feina, el 2012, en tenien 8 i 10. L'Emili va començar la seva carrera laboral amb 17 anys. Treballava com a auxiliar administratiu en una fàbrica de material refractari de Sant Andreu de la Barca, que va passar de ser una empresa familiar a ser una multinacional.

EMILI COBOS El 2012 va perdre la feina a la fundació d'inserció laboral per a discapacitats on treballava. Ara, amb 57 anys, s'està reconvertint com a consultor. Manolo García

Després de 16 anys, canvia de sector. S'incorpora a la Fundació Tallers, dedicada a la inserció sociolaboral de persones amb discapacitat. Allà ocupa diferents càrrecs, com ara director del centre de Santa Coloma de Gramenet o cap de producció.

El despertador sonava insistent i matiner a dos quarts de set del matí per anar a la Fundació Tallers. I ho va fer així durant 22 anys, fins que la crisi i la retallada de subvencions el van silenciar. "Tot el meu món era la feina. De cop i volta em vaig trobar fora, amb una situació de crisi i amb una edat", explica l'Emili, amagant-se rere les seves ulleres i eclipsant amb un somriure present l'amargor pretèrita. "Em va doldre molt l'orgull", continua relatant sense detalls una època que ha difuminat i prefereix descriure, succintament, com "un procés de dol". La història de l'Emili es repeteix a milers. A Catalunya, segons l'Enquesta de Població Activa (EPA) del segon trimestre del 2016, hi ha 87.300 persones més grans de 55 anys a l'atur. A Espanya, prop de 2.250.000 persones de més de 50 anys tampoc tenen feina. Molt d'aquest atur és de llarga durada. "Un cop fora del mercat de treball –explica Llorenç Serrano, responsable d'atur de CCOO Catalunya–, la gent de més de 50 anys té dificultats per trobar feina, sobretot una feina que tingui les característiques, el contracte i el salari de la que tenien".

Durant el seu procés de dol l'Emili va enviar molts currículums, però cap d'aquests pinyons va

germinar. Cap empresa li va trucar. L'Emili es resisteix a pensar que ha sigut víctima de discriminació per raó d'edat, però aquest fenomen existeix i és polimòrfic. L'Informe Infoempleo Adecco del 2016 estableix que el 96% de les ofertes laborals barren el pas als més grans de 46 anys; exigeixen com a requisit ser més jove.

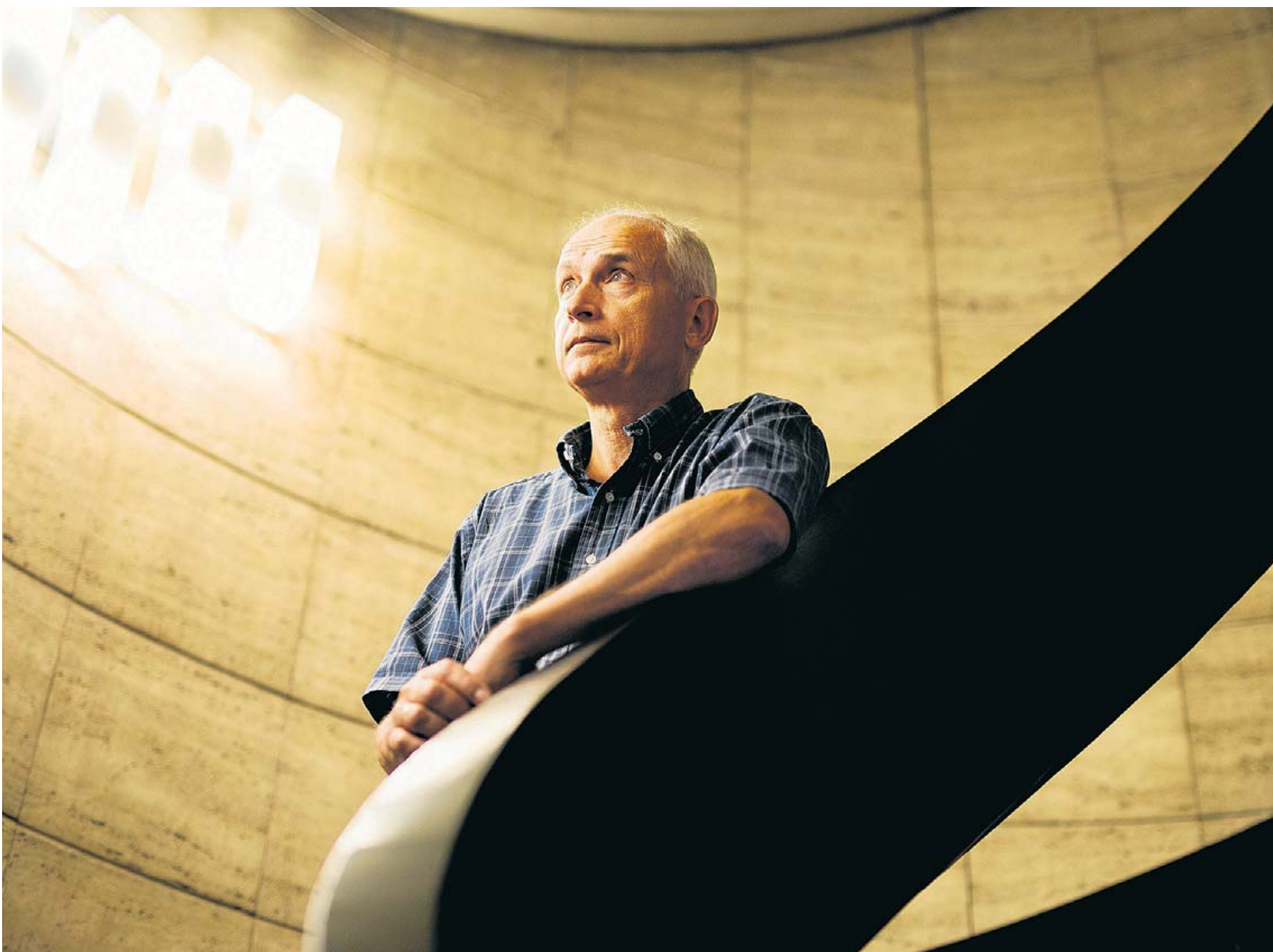
Xavier Solà, doctor en dret per la UAB, assegura que, si bé la normativa espanyola prohibeix la discriminació laboral per motiu d'edat, aquesta pràctica es dona i perviu amb la tolerància de les agències privades de col·locació i la "permissivitat" dels tribunals. Les agències, que segons Solà "estan obligades a no cursar ofertes discriminatòries", les publiquen amb impudícia. I els tribunals espanyols, explica el doctor, són "tolerants" amb aquest tipus de greuges. Solà puntualitza que els tribunals europeus "són molt més estrictes" i pronostica que forçaran la justícia espanyola a virar el rumb. El doctor en dret, que va fer un treball de camp sobre aquest tema, conclou que la majoria d'acomiadats per sobre dels 50 "no tenen un sentiment d'injustícia".

A la discriminació a l'hora d'acomiarar i contractar s'hi suma el fet de privar els empleats més grans de formació, d'arraconar-los... La Marta es va sentir menystinguda en moltes companyies. En una li van demanar que ensenyés tot el que sabia a una dona jove. "Crea angonya anar a treballar visualitzant que aquella persona et substituirà quan

decideixin prescindir de tu", lamenta. Dos anys després la van acomiadar. No li van dir que era "massa gran", però allò va planar. A Laura Rosillo i Marta Penina, amigues d'infància retrobades a Facebook, els agrada ser el que la societat considera "massa grans". Per això llueixen orgullosos el seu cabell incipientment blanc –que ja no teniran–, com dues jovenetes lluirien les seves polseres d'un festival. Rosillo s'indigna: "El que envellir és l'empresa, les persones evolucionen".

Felipe: un plataner

És un arbre de ciutat, majestuós, de gran alçada i que floreix entre el març i l'abril. Si fos un arbre, potser Felipe González seria un plataner, una espècie molt urbana, exquisida. A diferència de l'arbre de Liniers, a aquest plataner no l'han talat i continua molt actiu. El Felipe prové d'un sector, el directiu, on sí que es valora i molt l'experiència. Als seus 59 anys continua al peu del canó, però ja d'una altra manera. Forma part del consell d'administració d'una empresa però està alliberat, participa aportant coneixement i ajuda a orientar l'estratègia de la companyia; però ja sense les obligacions i les càrregues del dia a dia. A més d'això, el Felipe és un dels voluntaris senyors de la Secot, ajuda els que volen emprendre. "Tots els seus patiments o neguits els hem viscut nosaltres prèviament. Podem parlar-ne de forma oberta i totalment imparcial", assegura.

FELIPE GONZÁLEZ Als seus 59 anys ha deixat el dia a dia a l'empresa en la qual era directiu però s'hi manté vinculat i, a més, és voluntari a l'associació d'empresaris Secot. Francesc Melcion

El Felipe va estudiar enginyeria i direcció d'empreses i es va diplomar en comerç exterior. Va encetar la seva trajectòria professional amb poc més de vint anys. Va ajudar a obrir al comerç exterior l'empresa familiar, del sector de la fabricació de molles i ressorts, en què ha passat la major part de la seva vida laboral. Després de ser "empresari i emprenedor", amb més de 50 anys va passar a treballar per als altres. Amb la mirada lluminosa i serena que irradien els seus ulls blaus confessa que al final de les vacances ja s'avorreix i que no vol deixar de ser actiu: "No em vull jubilar de cor". A través del voluntariat de la Secot considera que pot "tornar a la societat" el que li ha donat. Precisament aquesta expertesa del Felipe que busquen les empreses i que aprecien els nous emprenedors és el punt fort dels treballadors d'edat. Però no sempre es té en compte. "Tenim un problema cultural. Aquest país tendeix a valorar molt poc l'experiència", lamenta Laura Pelay, vicesecretària general de l'àrea externa de la UGT Catalunya.

Proscrits pel mercat laboral, molts treballadors d'edat es veuen forçats a emprendre, com l'Emili i la Marta. Per al pi blanc que és l'Emili, el 2013 s'acaben les flames i la cendra s'escampa. Amb un soci

obre una botiga de productes típics de l'Empordà al Poble Espanyol de Barcelona. Però les anxoves de l'Escala o l'arròs de Pals, en aquest cas, no van tenir èxit i en un any la botiga tanca. L'Emili ja no s'enfonsa tant: "No és tan visceral. En treus un aprenentatge: no era el moment". El pi blanc torna

a tenir pinyons; l'Emili es torna a reconvertir com a consultor i professor. Recomença amb el programa Dinamitza't de l'Ajuntament de Premià de Dalt per canalitzar les competències cap a noves oportunitats laborals. Ara imparteix cursos de mosso de magatzem i realitza algunes consultories. I té temps per cuinar els que, segons el seu fill, són "els millors macarrons de la comarca".

Tenir pinyons cada vegada, recomençar, no és senzill. "Estàs esgotat i has de tornar a començar. Costa. Però quan t'hi poses canvia la història", reconeix l'Emili. Rosillo recalca que emprendre a la cinquantena "és

més fàcil que als trenta", perquè el treballador d'edat acumula una xarxa de contactes molt útil, coneix dreceres i comprèn millor la complexitat. I afegeix: "Tenim més paciència. Quan tens 20 anys ho vols tot ja".

Abans de decidir emprendre tant l'Emili com la Marta van estar a l'atur. Com molts altres veterans

que, en molts casos, cobren el subsidi de 426 euros. "Els més grans de 55 anys expulsats del mercat de treball són ciutadans pobres que malviuen", sentència Pelay. Aquesta sindicalista defensa la proposta Garantia +55 de la UGT, que demana per a ells una prestació econòmica igual al salari mínim interprofessional i que la seva pensió no sigui "disminuïda". Segons càlculs del sindicat, l'atur en edat tardana els abaixa un 30% la pensió. La Marta va cobrar el subsidi durant un temps. Va llogar habitacions a casa seva i va cuidar gent gran. Quan decideix decantar-se per la cistelleria, primer cuida cistellers grans i els seus familiars "a canvi de ser una aprenent".

Amb el retard de l'edat de jubilació i l'envelliment de la població, Rosillo està convençuda que "el futur és sènior" i juntament amb altres persones en situació similar ha impulsat Sènior Carisma, una xarxa de madurs que "reinicien" les seves carreres professionals. Els sindicats recalquen que hi ha un problema cultural, que es valora poc l'experiència, reclamen empreses multigeneracionals i més implicació de l'administració en la lluita contra la discriminació per edat. "Els joves que han marxat no tornaran -avisa Rosillo- i caurà sobre nosaltres el pes de la producció". La Marta, el Felipe i l'Emili estan redibuixant Liniers. No volen ser l'arbre talat, sinó un de centenari, esplendorós. I s'empeltaran les vegades que faci falta. Perquè l'arbre empeltat aprofita la resistència del patró per donar un fruit nou i sucós. ●

•
*Proscrits
pel mercat
laboral, molts
treballadors
d'edat es
veuen forçats
a emprendre*
•